

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

**Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad**

informatiecentrum tel.
(070) 373 8393

uw kenmerk

bijlage(n)
2 (separaat per post)

betreft
leren over cultureel ondernemen

ons kenmerk
ECSD/U201402324
Lbr. 14/092

datum
17 december 2014

Samenvatting

Kunst en cultuur blijken steeds belangrijker voor de lokale aantrekkelijkheid, toch is er vaak minder overheidsgeld beschikbaar. Gemeenten en culturele organisaties hebben ons derhalve gevraagd om meer inzicht in cultureel ondernemerschap, want dit kan ertoe leiden dat deze sector zijn waarde voor de samenleving beter verzilvert. Wij zenden u thans een handreiking en maken u via een folder attent op een training.

Handreiking

De Stichting Cultuur-Ondernemen en wij hebben op 1 december de gezamenlijke publicatie 'Cultureel ondernemen, nieuw rendement voor gemeenten en instellingen' gepresenteerd. Dit gebeurde tijdens de OCW-conferentie 'Cultuur in Beeld' met een aantal auteurs van deze handreiking. Hun opvatting is dat cultureel ondernemerschap leidt tot artistieke, economische en maatschappelijke winst. Een nieuwe rolverdeling en een gezamenlijke inspanning van gemeenten en instellingen zijn daarbij noodzakelijk. De handreiking ontvangt u separaat per post.

Training

Vier auteurs verzorgen samen in vier regio's een tweedaagse training met actuele casussen uit de praktijk. Dit gebeurt onder auspiciën van Cultuur-Ondernemen. Gemeente-ambtenaren cultuur vormen de primaire doelgroep. In deze training komen de volgende aspecten aan bod: een levendige cultuur met schaarse middelen; ruimte voor ondernemerschap; de lokale overheid nieuwe stijl; lokaal cultuurbeleid in een nieuwe context. Inschrijven: www.cultuur-ondernemen.nl

Rijksbeleid

Het Rijk bekostigt het programma cultureel ondernemerschap. Voorts is Minister Bussemaker van OCW van mening dat er door de cultuursector meer maatschappelijke verbindingen moeten worden gelegd. Dit staat in haar brief 'Cultuur verbindt: een ruime blik op cultuurbeleid' van 8 juli. En via haar schrijven 'Uitwerking brief talentontwikkeling' van 23 oktober ondersteunt ze de artistieke en zakelijke ontplooiing van kunstenaars. Voor deze twee laatste onderwerpen komen er subsidieregelingen bij de zes rijkscultuurfondsen: www.cultuursubsidie.nl.

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Aan de leden

informatiecentrum tel.
(070) 373 8393

uw kenmerk

bijlage(n)

2 (separaat per post)

betreft
leren over cultureel
ondernemen

ons kenmerk
ECSD/U201402324
Lbr. 14/092

datum

17 december 2014

Geacht college en gemeenteraad,

Bij deze vragen wij u aandacht voor een aantal hulpmiddelen, die van dienst kunnen zijn bij uw gemeentelijke cultuurbeleid. Het betreft een handreiking en training over cultureel ondernemerschap van de Stichting Cultuur-Ondernemen en ons. En het gaat om drie daaraan verwante beleidsdoelen van minister Bussemaker van OCW: cultureel ondernemerschap, maatschappelijke verbindingen en talentontwikkeling.

Handreiking

De Stichting Cultuur-Ondernemen en wij hebben op 1 december de gezamenlijke publicatie 'Cultureel ondernemen, nieuw rendement voor gemeenten en instellingen' gepresenteerd. Dit gebeurde tijdens de OCW-conferentie 'Cultuur in Beeld' met een aantal auteurs van deze handreiking. De handreiking is gemaakt op verzoek van gemeenten en de Federatie Cultuur. Diverse gemeente-ambtenaren eraan hebben meegewerkt en de minister van OCW heeft deze mede financieel ondersteund. In de handreiking wordt het volgende beeld geschetst. Van oudsher zijn de waarden in het gemeentelijk cultuurbeleid: inleiding tot kunst en cultuur, individuele ontwikkeling en sociale cohesie. Daar zijn de afgelopen jaren nieuwe waarden bij gekomen. Het vermogen van gemeenten om zichzelf en hun identiteit opnieuw uit te vinden is een indicatie van economische kracht en succes. Cultuur speelt daarnaast een relevante rol als trekker voor stedelijke vernieuwing. De aanwezigheid in de vorm van kunstenaars, voorzieningen en activiteiten, levert een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid: het maakt de gemeente aantrekkelijk. Cultuur creëert waarde, dat blijkt bijvoorbeeld uit de positieve invloed van monumenten en podiumkunsten op de prijs van vastgoed in de directe omgeving. Voorts wordt de vestigingskeuze van bedrijven mede bepaald door de aanwezigheid van een culturele infrastructuur.

Deze elementen komen ook aan bod in twee andere publicaties, die in 2014 in onze opdracht zijn verschenen: 'De culturele stad' van drs. C. Wijn en 'Perspectief voor de steden' van een commissie o.l.v. prof. dr. W. Derksen.

Lange tijd waren de continuïteit en ontwikkeling van het cultuuraanbod in Nederland verzekerd – of op zijn minst voorspelbaar – door een trendvolgende manier van publieke en private financiering. Maar die tijd is voorbij en komt zeker op korte termijn niet terug. Dat vereist instellingen die naast het uitvoeren van publieke opdrachten ook willen en kunnen ondernemen. De auteurs van de handreiking zijn van mening dat cultureel ondernemerschap leidt tot artistieke, economische en maatschappelijke winst. En dit vraagt volgens hen ook om een nieuwe rolverdeling en een gezamenlijke inspanning van gemeenten en instellingen. In deze publicatie geven zij allereerst richting aan het begrip cultureel ondernemerschap. Vervolgens schetsen zij de relatie nieuwe stijl. De potenties van de instellingen worden uitgediept, terwijl er ook wordt ingezoomd op de veranderende context waarin gemeenten moeten opereren. Voorts bevat deze handreiking praktijkvoorbeelden uit Utrecht, Harderwijk, Haarlemmermeer, Houten en Leiden. Als achtergrondinformatie vindt u feiten en cijfers over het lokale cultuurbeleid en een overzicht van relevante wet- en regelgeving. De weg naar cultureel ondernemerschap ligt open. U ontvangt het boekje per post. Neem het mee en ga op avontuur.

Training

De vereiste nieuwe rolverdeling en gezamenlijke inspanning van organisaties en instellingen komen niet zomaar tot stand. Betrokkenen moeten nog leren hoe hierbij te handelen. Derhalve verzorgen vier auteurs van de handreiking samen in vier regio's een tweedaagse training met actuele casussen uit de praktijk. Dit gebeurt onder auspiciën van Cultuur-Ondernemen. Gemeente-ambtenaren cultuur vormen de primaire doelgroep. In deze training komen de volgende aspecten aan bod: een levendige cultuur met schaarse middelen; ruimte voor ondernemerschap; de lokale overheid nieuwe stijl; lokaal cultuurbeleid in een nieuwe context. De training vindt plaats in de regio's West/Haarlemmermeer 16 februari en 5 maart; Noord/Assen 12 en 23 maart, Midden/Houten 9 en 20 april en Zuid/Eindhoven 30 april en 7 mei. U ontvangt een folder erover per post. Inschrijven: www.cultuur-ondernemen.nl

Rijksprogramma cultureel ondernemerschap

Kabinet Rutte 1 is tegelijk met de forse cultuurbezuinigingen begonnen met het sterker bevorderen van het cultureel ondernemerschap van instellingen. Er is medio 2011 een algemeen convenant 'Ruimte voor geven' met de filantropische sector gesloten, terwijl er met ingang van seizoen 2012-2013 een specifieke communicatiecampagne 'Cultuur, daar geef je om' is gestart. Het Rijk bekostigt sinds begin 2014 gedurende vier jaar een cursus 'Wijzer werven' gericht op het verbeteren van de fondsenwerving door met name middelgrote (lokale) culturele instellingen (www.wijzerwerven.nl). Er is sprake van versterking van individuele creatieve makers (ZZP-ers) en kleine instellingen via Cultuur-Ondernemen (www.cultuur-ondernemen.nl) en er is een leiderschapsprogramma voor grotere instellingen (www.leiderschapincultuur.nl).

Het geheel wordt via onderzoek en monitoring begeleid: het gaat daarbij om de fiscale en sociale aspecten van cultuurmecenaat, het ondernemerschap van de rijksbekostigde instellingen in de landelijke Basisinfrastructuur en bij de rijkscultuurfondsen alsook om de invloed van de economische situatie.

Maatschappelijke verbindingen

Minister Bussemaker van OCW is van mening dat er door de cultuursector meer maatschappelijke verbindingen moeten worden gelegd. Zij trekt daartoe tot 2017 € 7 miljoen uit. Dit staat in haar brief 'Cultuur verbindt: een ruime blik op cultuurbeleid' van 8 juli. Het extra rijksgeld wordt de aangewend via de zes rijkscultuurfondsen voor onderzoek naar de maatschappelijke impact van cultuur; versterking van de relatie van cultuur en wetenschap met andere domeinen; kennisuitwisseling binnen en buiten het culturele veld. En in de subsidieplanperiode 2017-2020 verlangt zij een brede inzet van alle landelijk gesubsidieerden. Meer informatie komt beschikbaar via: www.cultuursubsidie.nl en www.theartofimpact.nl.

Op een aantal terreinen zijn er inmiddels vorderingen gemaakt. Er is na overleg met ons een convenant tussen de bewindslieden van OCW en VWS, het Fonds Cultuurparticipatie (FCP) en enkele particuliere fondsen over ouderen en kunst. Op basis daarvan worden er ambassadeurs en projecten bekostigd. En er is sprake van regionale en (inter)nationale conferenties. Begin 2015 komt er een advies van de Raad voor Cultuur en de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving. Zie ook: www.langlevekunst.nl. De verbinding tussen cultuur en sport is vooral opgepakt door het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst en het NOC*NSF. Zij hebben een aanzet voor een Nationaal Actieplan gemaakt en willen in 2015 een convenant met meer partijen. Dit jaar organiseerden zij in samenwerking met ons meerdere congressen en verscheen er een publicatie: 'Sport en cultuur: samen scoren!'. Zie ook: www.lkca.nl. De ministeries van OCW en VWS hielden onlangs een eerste landelijke meeting over de relatie tussen cultuur en zorg.

Talentontwikkeling

Minister Bussemaker van OCW stelt tot 2017 € 8 miljoen beschikbaar voor de talentontwikkeling van kunstenaars. Het gaat daarbij om hun artistieke en zakelijke ontplooiing. Dit blijkt uit haar schrijven naar de Kamer 'Uitwerking brief talentontwikkeling' van 23 oktober.

Er komt een budget van € 5 miljoen voor talenten en coaching bij de zes rijkscultuurfondsen. Dit wordt bij voorkeur gekoppeld aan bestaande plekken voor productie en presentatie in het land.

De extra middelen bij het Fonds voor Cultuurparticipatie komen ten goede aan talenten in de 'urban arts'. Cultuur-Ondernemen verstrekt nu al op beperkte schaal leningen tegen een lage rente en wordt door de minister in staat gesteld dit uit te breiden, omdat kunstenaars niet of tegen een hoge rente bij banken kunnen lenen. Er komt bij deze instelling eenmalig € 3 miljoen beschikbaar voor een revolverend fonds. Een belangrijk accent daarbij ligt op het stimuleren van ondernemerschap, de vergroting van de economische zelfstandigheid en het opbouwen van een financieel 'trackrecord'. Voorts wil de minister een Wegwijzer voor kunstenaars (in opleiding), te maken via een samenwerking tussen de rijkscultuurfondsen en de kunstvakopleidingen.

Opvallend hierbij is een echt integrale aanpak ontbreekt. Terwijl kunstenaars juist in deze tijd artistieke, financieel-economische én sociaal-maatschappelijke vaardigheden nodig hebben om zich zo te ontwikkelen dat ze zelfstandig kunnen functioneren.

Hoogachtend,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized loop with a smaller loop inside, and a long, thin stroke extending upwards and to the right from the top of the main loop.

J. Kriens
Voorzitter directieraad

Deze ledenbrief staat ook op www.vng.nl onder brieven.